

Додаток

Мовна розминка

- Що називається реченням?
- Які є члени речення?
- Які ви знаєте головні члени речення?
- Як ще їх можна назвати?
- Що таке підмет?
- Що таке присудок?
- Які розділові знаки можуть стояти між підметом і присудком?
- Які знаєте другорядні члени речення?
- Чи можна про другорядні члени речення сказати, що вони менш важливі, ніж головні? Чому?

З'ясуйте, у якому відмінку стоять залежні слова в словосполученнях.

Запалити вогонь, сюжет твору, зображено квіти, будівництво парку, зведено будинок, освітлений сьйвом, здобувати освіту, написати матусі.

Заповніть таблицю.

	Відмінки	Питання	Ваше ім'я
Прямий відмінок	Називний		
Непрямі відмінки	Родовий		
	Давальний		
	Знахідний		
	Орудний		
	Місцевий		
	Кличний		Немає питання

Дослідження-моделювання

Із поданими словами складіть пари словосполучень так, щоб у ролі залежного слова були іменники у формі різних непрямих відмінків.

Зразок. Шанувати- шанувати (кого?) батьків.

Залишити, слухати, виконувати, дотримувати, виголошувати, нагороджувати.

Другорядні члени речення

ДОДАТКОМ називається другорядний член речення, який означає предмет і відповідає на питання усіх відмінків, крім називного.

ДОДАТОК

предмет

питання непрямих відмінків іменника

іменник, займенник, інші частини мови

Додаток виражається тими самими частинами мови, що й підмет:

❑ **ІМЕННИКОМ**: Прошкандибала осінь (по чому?) **ПО СТЕРНІ** (Л.Костенко);

❑ **ЗАЙМЕННИКАМИ**: Хлопці вирішили чекати (кого?) **своїх** (Ю. Яновський);

❑ **ЧИСЛІВНИКАМИ**: Семеро (кого?) **одного** не ждуть (Народна творчість);

❑ **ЧАСТКАМИ**: Категоричного **«ні»** від нього не почули.

Прийменник не може бути членом речення, бо він є службовою частиною мови. Прийменник входить до складу другорядного члена речення, тому його треба підкреслювати разом із самостійним словом:

Вітер з гаєм розмовляє, шепче з осокою.

Визначте, які з виділених слів є додатками,
а які підметами. Думку аргументуйте

- Легкі тумани вкривають сонні долини.
- Небо заступили хмари.

У поданих реченнях і підмети, і додатки
відповідають на однакове питання що?

Щоб розрізнити їх, треба від присудка ставити два
питання:

до підмета — хто? що?,

до додатка — кого? що?

Перепишіть речення, на місці крапок вставляючи слова. Підкресліть додатки. З'ясуйте, якими частинами мови вони виражені.

- Я одержав листа від (кого?) ... .
- У (чому?) ... товариш розповів (кому?) ... про своє навчання, свої захоплення.
- Переказав зміст (чого?) ..., яку щойно прочитав.
- Того ж дня я написав (що?) ... на лист.

Дослідження-конструювання

Перепишіть прислів'я, уставляючи на місці крапок вибрані з довідки слова. У записаних реченнях підкресліть додатки. До додатків поставте стрілочки від слів, від яких вони залежать, і надпишіть питання .

- Кожний Іван має свій...
- Без ... порожня хата.
- Цікавій Варварі ... одірвали.
- Не лякай ... морем.
- Кожна жаба своє ... хвалить.
- Танцювала риба з ..., а петрушка з ..., а цибуля з ..., а дівчина з козаком! (Народна творчість.)

ДОВІДКА. План. Кіндрата. Носа. Щуку. Болото. Раком, пастернаком, часником.

Дивні речення

Підставте замість назв частин мови конкретні слова. З'яуйте, на які питання вони відповідають, до якого члена речення належать, чим виражені.

1 Дідусь ловив **іменником іменник**.

2. Певне, завтра буде схожим на **прислівник**.

3. **Займенник** сподобалася її пісня.

4. **Займенник прийменник іменник** виповниться по п'ятнадцять років.

ІМОВІРНІ ВІДПОВІДІ.

1) вудкою рибу; 2) сьогодні; 3) усім; 4) нам із Олесем.'

Дослідження-відновлення

Відновіть прислів'я й приказки. Підкресліть додатки.

- Не закінчиш, балаканням, не почнеш, і, роботи.
- Далеко, собаку, брехливу, чути.
- Б'ють, слухають, брехню, а, брехунів.
- Робить, брехня, і, недругом, приятеля.
- Не запнешся, пеленою, людського, від, поговору.
- Правди, два, однієї, брехуни, не скажуть.
- Говорить, добрі, робить, слова, але, зле. (Нар. творч.).

Творче конструювання

Прочитайте. Два словосполучення введіть до самостійно складених речень, підкресліть у них додатки.

пробачте (кому?) мені

болить (кому?) мені

дотримати (чого?) слова

оволодіти (чим?) знаннями

опанувати (кого? що?) мову

завдати (чого?) шкоди, жалю

зазнати (чого?) невдачі

зрадити (кого? що?) людину

ігнорувати (кого? що?) пораду

учитися (чого?) ремесла, мови